

प्रदेश लोक सेवा आयोग
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समूह अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण — लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क: २००

द्वितीय चरण — अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न X ५ अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा, समूह सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न X १० अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विश्लेषणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न X १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विश्लेषणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न X २० अङ्क = ४० अङ्क			

द्रष्टव्य :

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ ।
- माथि उल्लिखित सेवा अन्तर्गतका सबै समूह/ उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथमपत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्र सेवा, समूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/ उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्ने छ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि समूह/ उपसमूह अनुसार एकै दिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू यो पाठ्यक्रम स्वीकृत हुँदा कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्नेछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति :- २०८१/०४/०९

प्रदेश लोक सेवा आयोग
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समूह अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र: खण्ड (क)

अङ्क - ५०

प्रशासन र व्यवस्थापन

१. राज्य र सरकार
 - १.१. संघीय शासन प्रणाली
 - १.२. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - १.३. सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
 - १.४. नेपालको संबैधानिक विकास र नेपालको संविधान
 - १.५. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र र अन्तरसम्बन्ध
२. सार्वजनिक प्रशासन
 - २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
 - २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
 - २.३. आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
३. व्यवस्थापन
 - ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
 - ३.२. व्यवस्थापनमा नेतृत्व, संगठन, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
 - ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
 - ४.१. विकास प्रशासनको अवधारणा
 - ४.२. विकासमा जनसहभागिता
 - ४.३. आवधिक योजना: लुम्बिनी प्रदेश र नेपाल
 - ४.४. दिगो विकास
 - ४.५. विकेन्द्रीकरण
 - ४.६. गरीबी निवारण
 - ४.७. सुशासन
 - ४.८. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
 - ४.९. जनसंख्या र बसोबास
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
 - ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
 - ५.२. कानुनी राज्य
 - ५.३. मानव अधिकार
 - ५.४. लैंगिक सवाल (Gender Issues)
 - ५.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
 - ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपाली समाज र यसको बनोट
 - ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
 - ६.२. आदिवासी, जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

.....

प्रदेश लोक सेवा आयोग
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समूह अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: खण्ड (ख)

सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

अङ्क ५०

१. नीतिगत विषयहरू
 - १.१. भू-उपयोग नीति, २०७२
 - १.२. राष्ट्रिय मल नीति, २०५८
 - १.३. सिंचाई नीति, २०७०
 - १.४. कृषि विकास रणनीति(ADS)
 - १.५. नेपाल र लुम्बिनी प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा कृषि क्षेत्र
 - १.६. कृषि विकासमा महिला सहभागिता
 - १.७. आर्थिक विकास र क्षेत्रीय सन्तुलनमा कृषिको भूमिका
 - १.८. कृषि विकासमा पकेट प्याकेज रणनीति
२. कृषि सम्बन्धी ऐन, नियमहरू तथा नीति (संशोधन सहित)
 - २.१. विउ विजन ऐन, २०४५
 - २.२. विउ विजन नियमावली, २०६९
 - २.३. भू उपयोग सम्बन्धी ऐन, २०७६ र भू उपयोग सम्बन्धी नियमावली, २०७९
 - २.४. सहकारी ऐन, २०७४ र सहकारी नियमावली, २०७५
 - २.५. प्रदेश सहकारी ऐन, २०७६ र प्रदेश सहकारी नियमावली, २०७६
 - २.६. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
 - २.७. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
 - २.८. प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ तथा प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
३. निजामती सेवा ऐन, नियम तथा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था (संशोधन सहित)
 - ३.१. निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
 - ३.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८०
 - ३.३. नेपाल कृषि सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१
 - ३.४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
 - ३.५. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
 - ३.६. प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६ र प्रदेश सुशासन नियमावली, २०७७
४. समूह सम्बन्धी विषयहरू
 - ४.१. कृषि विकासमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका र जिम्मेवारी
 - ४.२. बहुआयामिक कृषि प्रसार कार्यक्रम, भूमिका, आवश्यकता र चुनौती
 - ४.३. वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा कृषि विकासका सवाल र चुनौतीहरू
 - ४.४. Paradigm shift in Agriculture research and development

.....

प्रदेश लोक सेवा आयोग
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत, कृषि सेवा, कृषि प्रसार समूह अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र - सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क: १००

1. Extension Concept, Principles & Scope

- 1.1. Concept of Extension Education
- 1.2. Role of extension in Agriculture Development
- 1.3. Principles and Philosophy of Extension
- 1.4. Functions of Extension
- 1.5. Extension education as a profession and discipline
- 1.6. Linkage among extension, research and education in agriculture sector

2. Teaching-Learning Process in Extension

- 2.1. Criteria for effective extension teaching
- 2.2. An effective learning situation
- 2.3. The elements of learning situation
- 2.4. Adult learning- theories & principles

3. Group Dynamics and Leadership

- 3.1. Group dynamics and leadership development in agriculture extension
- 3.2. Farmer's Group Formation and Mobilization
- 3.3. Leadership style, typology and behaviour
- 3.4. Conflict management, sources and resolution techniques
- 3.5. Characteristics of an effective farmer's group and group cohesiveness
- 3.6. Formulating and implementing agricultural development activities in group

4. Communication in Agriculture

- 4.1. Communication process - basic functions, elements and methods
- 4.2. Communication methods – individual, group & mass methods selection and combination of communication methods
- 4.3. Critical factors in extension communication
- 4.4. Usage of audio- visual aids in extension communication
- 4.5. Effective communication skills, role of extension agents
- 4.6. Role of ICT in agriculture extension

5. Technology Transfer/Adoption

- 5.1. Technology Generation and Development Process
- 5.2. Diffusion, dissemination and adoption of innovation/technology
- 5.3. Adoption process, stages of adoption, adopter categories, factors affecting adoption
- 5.4. Traditional and recent approaches in transfer of agricultural technology
- 5.5. Role of research, extension & farmer in technology generation and diffusion

6. Planning in Agricultural Extension

- 6.1. Concept, approaches, planning cycle
- 6.2. Bottom-up planning process
- 6.3. Projectization concept in agricultural extension programme
- 6.4. Participation monitoring in evaluation - concept and process
- 6.5. Report writing documentation and communicating monitoring and evaluation reports.